

Iniciatīva

Veikt grozījumus likumdošanā nosakot, ka par valsts maksātajām 1. līmeņa pensijām nav jāpiemēro iedzīvotāju ienākuma nodoklis. Šīs izmaiņas būtu spēkā no 2020. gada līdz 2045. gadam. Tas nodrošinātu, ka paaudze, kas 1990. gadā izcīnīja Latvijas neatkarību un piedalījās atjaunotās valsts veidošanā, aizejot pensijā, būtiski nepazeminātu savu dzīves kvalitāti.

Kāpēc mūs tas uztrauc?

Šobrīd visas valsts pensijas, kurās ietilpst vecuma, invaliditātes, apgādnieka zaudējuma un izdienas pensijas, tiek uzskatītas par to saņēmēju ienākumiem un tiek apliktas ar iedzīvotāju ienākuma nodokli, kaut arī strādājošie jau ir maksājuši sociālās apdrošināšanas iemaksas no savām algām, esot darba spējīgā vecumā. Šīs iemaksas nonāk sociālajā budžetā, un no tām maksā pensijas šī brīža pensionāriem. Šis process darbojas pēc solidaritātes principa. Mēs maksājam šī brīža pensionāriem, lai mūsu bērni maksātu pensijas mums. Kamēr Latvijas valsts nav tik attīstīta kā, piemēram, ziemeļvalstis, nevaram atļauties ņemt nodokļus no valsts pensiju saņēmējiem. Labāk attīstītajās Eiropas Savienības valstīs pensijas arī aplik ar iedzīvotāju ienākuma nodokli, bet tur pensiju apmēri ir ievērojami lielāki, kā arī pensijas neapliekamais minimums ir krietni augstāks. Eiropas Savienības valstīs - Lietuvā, Bulgārijā, Ungārijā un Slovākijā, kuras ir Latvijai līdzvērtīgā attīstības - pirmais pensiju līmenis netiek aplikts ar iedzīvotāju ienākuma nodokli.

Kā mainās iedzīvotāja ienākumi, nonākot pensijā?

Par piemēru ņemsim Sanitu, kurai ir 60 gadi. Sanitas neto alga ir 500 EUR. Rūpējoties par nākotni, Sanita sāka uzkrāt jau 1998.gadā, tiklīdz radās tāda iespēja. Katru mēnesi Sanita 3.pensiju līmenī iemaksāja 20 EUR. Kaut arī Sanita iemaksas veic jau 18 gadus, viņas pensija pēc pieciem gadiem sastādīs tikai 69% no viņas pašreizējiem ienākumiem un viņa saņems 339 EUR lielu pensiju, no kuras vēl tiks atrēķināts iedzīvotāju ienākuma nodoklis.

Cik valsts iekasē no pensiju saņēmējiem?

Ņemsim par piemēru pensionāru Aldi, kura pensija bez piemaksām pirms nodokļu nomaksas ir 300 EUR. Alda pensija sastāv no aplikamās un neapliekamās daļas. Neapliekamā daļa ir 235 EUR, to Aldis saņem visu, bet summu, kas pārsniedz 235 EUR, Aldim pilnā apmērā neizsniedz. No šiem 65 EUR tiek aprēķināti 23%, kurus Aldis samaksā kā iedzīvotāju ienākuma nodokli. Mēnesī tie ir aptuveni 15 EUR, gadā - jau 180 EUR. Kopumā iedzīvotāju ienākuma nodokļa iemaksas no pensijām sastāda aptuveni 77 miljonus eiro gadā (pēc 2014. gada datiem).

Kāpēc tieši “pensija bez nodokļa”?

Iniciatīva tiek ierosināta, lai panāktu to, ka iedzīvotājiem ir vairāk brīvo līdzekļu, kurus izmantot ikdienas tēriņiem un maksājumiem. Veicot ikdienas pirkumus, daļa summas nonāks atpakaļ valsts budžetā kā pievienotās vērtības nodoklis.

Ar regulāru pensiju indeksāciju tiek nodrošināta pensiju paaugstināšana, kas ietekmē gandrīz 570 tūkstošus cilvēku, un to veic, jo palielinās cenas un dzīvošanas izmaksas. Indeksē daļu no pensijas summas, un tā rezultātā pensija mēnesī var palielināties par dažiem eiro. Pensiju indeksācija ir nepieciešama, un valdības uzdevums ir to veikt. Labklājības ministrija jau ir solījusi pensiju indeksācijas apmēru atgriezt pirmskrīzes līmenī. Indeksācija lielākā apjomā plānota sākot ar 2017. gadu. Iecerēts, ka pensiju indeksācijas koeficients būs 0,5.

Iniciatīva “Pensija bez nodokļa” ir par iedzīvotāju tiesībām saņemt iemaksātos līdzekļus atpakaļ pilnā apmērā. Rezultāts būtu pensijas palielinājums 64% no šī brīža valsts pensiju saņēmējiem, tas ir gandrīz 361 tūkstotim cilvēku.

Iniciatīva rosina iedzīvotāju ienākuma nodokli pensijām atcelt uz noteiktu laika periodu, kas būtu 25 gadi, lai paaudze, kurai nebija iespējas pienācīgi uzkrāt papildus līdzekļus no brīža, kad sāka darboties 2. un 3. pensiju līmenis, nepiedzīvotu tik strauju ienākumu kritumu. Aprēķini liecina, ka, sasniedzot pensijas vecumu, pašreizējiem darbaspējīgā vecuma cilvēkiem ienākumi var sarukt pat uz pusi. Darbspējīgā vecuma cilvēki visai nelabprāt asociē sevi ar šodienas pensionāriem, tā vietā savas vecumdienas iztēlojoties pārtikušas, papildītas dažādiem notikumiem, ceļojumiem un vaļaspriekiem. Bet realitātē lielai daļai cilvēku, nonākot pensijas vecumā, ienākumu līmenis, papildu neuzkrājot, kritīsies par aptuveni 30% - 50% no šī brīža ienākumiem.

Aptaujājot cilvēkus vecumā no 18-74 gadiem, uzzinājām, ka vairāk nekā 37% iedzīvotāju finansiāli atbalsta kādu pensijas vecuma cilvēku. Ja pensionāriem vairāk līdzekļu paliktu izmantošanai, šāds atbalsts nebūtu vajadzīgs tik lielā apmērā.

Iedzīvotājiem trūkst uzticības šī brīža pensiju sistēmai – liela daļa uzskata, ka līdz brīdim, kad būs jāiet pensijā, nebūs, kas maksā sociālās apdrošināšanas iemaksas, līdz ar to viņu pensijas. Tādēļ arvien vairāk cilvēku uzkrāj 3. pensiju līmenī. Bet ne visiem ir bijusi iespēja to darīt, jo 3. pensiju līmenis tika ieviests tikai 1998. gadā. Cilvēki, kuri kopš neatkarības atjaunošanas ir strādājuši un maksājuši sociālas apdrošināšanas iemaksas, un tuvāko gadu laikā dosies pensijā, nespēja uzkrāt 3. pensiju līmenī, lai to pensija būtu līdzvērtīga līdzšinējiem ienākumiem.

“Pensija bez nodokļa” vēlas palīdzēt celt uzticību pensiju sistēmai, nodrošinot, ka viss, ko strādājošais iemaksā sociālajās apdrošināšanas iemaksās, kādu dienu viņam tiks atgriezts pilnā apmērā.

Kur ņemt iztrūkstošo summu?

Pirmkārt, papildu līdzekļus, kurus pensionāri saņems, tie varēs iztērēt pārtikas iegādei, apģērbam vai komunālo maksājumu veikšanai, kā arī citiem maksājumiem. Ar pievienotās vērtības nodokli summa nonāks atpakaļ valsts budžetā.

Otrkārt, tā kā šobrīd uzņēmumu ienākuma nodoklis 100% nonāk valsts budžetā, rosinātu pārdalīt šo sadalījumu, lai daļēji kompensētu iedzīvotāju ienākuma nodokļa samazinājumu pašvaldību budžetos.

Treškārt, pārskatot nekustamā īpašuma nodokli un tā aprēķināšanas kārtību, ieteiktu pievērst uzmanību nodokļa apmēram un īpašuma tirgus vērtībai. Panākt, lai nodokļa likme pielāgojas īpašuma patiesajai vērtībai.

Jautājām Jums, iedzīvotājiem, vai tas ir pareizi.

Lai noskaidrotu jautājuma aktualitāti, veicām aptauju starp iedzīvotājiem vecumā no 18 līdz 74 gadiem. Kaut arī 70% aptaujāto bija informēti, ka pensijas tiek uzskatītas par pensionāru algu un apliktas ar nodokli, 84% uzskata, ka šāda sistēma nav pareiza un pensijas nevajadzētu aplikt ar IIN. Lielākā daļa aptaujāto jeb 87% atbalstītu iniciatīvu un sniegtu savu parakstu, lai kopīgi panāktu nodokļa atcelšanu pensijai.

Aptaujā iezīmējās arī tas, ka vairāk nekā 37% iedzīvotāju finansiāli atbalsta kādu personu pensijas vecumā. Lielākā daļa aptaujāto uzskata, ka minimālajai pensijai pensionāriem, lai tie sevi spētu uzturēt, jābūt 500 EUR apmērā.